

מסורת הש"ס

א) [מנחתם ויחל, ב] זכמים
ה, ג) זכמים לב, ד) [שם,
א] לקמן ט: זכמים ה.
ע"ש, ו) מנינה כ: פסחים
יט. ערות פ"ח מ"א, ו) ז"ל
הסולת, ח) וכלל רש"י,

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַבֶּתֶן הַמִּשְׁחָה
מִדְּמַם הָרֹאשׁ וְהִבִּיא אֹתוֹ אֶל
אֹהֶל מוֹעֵד: וְקִירָא ד' אֶל
וְתָן הַבֶּתֶן מִן הָדָם עַל
קַרְנוֹת מִזְבֵּחַ קִטְרֶת הַשִּׁמֶם
לִפְנֵי יְיָ אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
וְאֵת כָּל דָּם הָרֹאשׁ יִשְׁפֹּךְ אֶל
יִסְדֹּר מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר
פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
2. וְלָקַח מִלֵּא מִלֵּא הַמִּחֻתָּה
גְּחָלֵי אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ
מִלִּפְנֵי יְיָ וְתִלְא וְהִבִּיא קִטְרֶת
סָפִים דָּקָה וְהִבִּיא מִנִּיחָה
לִפְרֻכָּתָ: וְקִירָא טו יב
4 וְהִבִּיא אֶל בְּנֵי אֲדָמָה
הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מִלֵּא
קִמְצוֹ מִסְלָתָהּ וּמִשְׁמַנָּהּ עַל
כָּל לִבְנֵיהֶם וְהִקְטִיר וַהֲבִיחַ
אֶת אֲבִיקָרְתָּהּ הַמִּקְוָה
אֲשֶׁר רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
וְקִירָא ב ב

הגהות מהר"ב

א) רש"י ד"ה והכא נמי
מהניא מחשבה וכו' לאיתוי
הכא נחפיו. ויב ע"י רש"י
וע"י:

תוס' ישנים

דבקה לקומץ בדופניה
דבנא. דפ"ק מנחתם ויחל, א
נני אכתי נביא אחרת בבי האי
גוונא. ולקח מדם הפר
ובדמיה השעיר. ויביא פי
דגסין ולקח הסנן השעיר
מדם הפר ויביא לה בת"כ
ויקריא. דידורא דמחטא
פרשתא ג, ו' וליקח הסנן
מדם הפר ויביא לה
דמיה דפר ושעיר על יו"כ
במתן דמים שהיה נתון על
טורה של מנחת הפעמי לפני
לפנים ודחיל, אכל קרא
דלקח הסנן המשיח מדם הפר
מיירי בקבלה דלאיתוי הכא.
ואת כ"ה דהם ישפוך. דפ"כ
דזכמים וכו', א] קאמר אס חט
ענין לשירי דכתיב ואת כ"ה
הדם דכתיב ליה כלי דס
מחו ענין לקבלה.
גהפריה קטורת בשרא
הפניו מהו. מומה לרב רבני
לחנן מדשקיה לקומץ וקט
קטורת שמע דנקומץ פשטא
ליה, ולי יפניו מלך מלך
קומץ היינו הך, ואומר רבני
דשפיר דגני קומץ רב רבני
המה לפי שיש ד' עבודות
במנחה כנגד ד' עבודות של דס
דלאיתוי מנחתם ויחל, א] אכל
בקטורת מיעבד לא לי שאין
לי לחפיה אלא מושל על
אשר דלקמן בפתח, והלך
לא דמי לא קמיא שיה
במקום שחטה הקטורת בכלי
הוא במקום קבלה דס.
דמפשיט טבול יום פסלה
נמי לינה ודמפשיט לינה
פסלה נמי מחשבה. מה
השקיה והקטורה אחרי לא
מייתי מנחתין דפ"כ דמיעיל
ו, א] קדשו בכלי הושר
ליפסל בטבול יום ובמחשבה
כפריה וכו', אומר רבני

דבקה לקומץ בדופניה דמנא. קיי"ל במסכת מנחות (דף כו.)
שהקומץ טעון מתן כלי וקומץ מתוך כלי זה ומקדשו לתוך כלי אחר
ואם לא נתנו בשוליו ונתנו בדופניו ודבקו מהו: טפופים. לשון דבר
קף בגובה מעט כמו על דלטפת אטופין (אבות פ"ב משנה ו'): נשפך
הדם על הרצפה. ולא נתקבל בכלי:

מן הכלי כו'. משנה היא לעמדה
בפרק אחר (דף לב.) ואינו זו בצד זו
ושתייהן במסכת זכמים: מנא הני
מלי. דענין שירד מלוא דממה
לכלי. מדם הנפש. דס קילוח
שהנפש יוצאה בו: גורעין. אומ
מתיבה זו ומוסיפין על מתיבה זו
ודורשין: חישב בחפניה קטורה.
על מנת להקטירה למחר: מי יליף
מנא מנא ממנחה. מה ההם מהניא
מחשבה בקמייתא דנפקא לן במנחות
(דף פג.) מנחת התורה לעולה ולמנחה
וגו' והקשו לשלמים מהם שלמים
מפגלין ומתפגלין אף מנחה וכו':
והכא נמי מהניא מחשבה. בחפניה
או לא. והכא ליכא לאקשויי היינו הך
כדאקשי לעיל דהנהו תרתייהו צעיי הוו
להו צדד עטמא או לאיתויי הכא בחפניו
דהם בקומץ אכל הך מילתא
אחריתי היא ואי נמי לא דרשי גזירה
שזה לענין קומץ לא דרשי לה
לענין מחשבה: פוסל לא. ונוס.
שזו היא מנחת עשרה מעלות שנאמרו
בחומר בקדש (מגיגה דף כ:.) שהכלי
מנרץ כל מה שצמחו להיות כאלו
נגע בטבול: קפ"ד מדפסיל עטול
יוס. אלא קדשה הכלי קדושה
הגוף פסלה נמי לינה וכוין דפסלה
לינה פסלה נמי מחשבה לינה כשחישב
להקטירה למחר. וקשיא לה דשקיה
למנחתין דמיעיל (דף י.) דמתן זה
בהדיא הקומץ והקטורת ומנחת
כהנים מועלין בזה משהוקדשו קדשו
בכלי הושרו ליפסל בטבול יום
ובמחשבה כפריה וכו' ולינה והכא דמיק
לאיתויי קסא ס"ד מטבול יום:
חישב

נמי באידך: אן דילמא בבב"י שרת דמי ולא פסולה. תימה לה תיפשוט מדקא מייתי ליה לפני ולפנים בכך ולא מייתי ליה בחפניו
ואמר לעיל משום דלא אפשר ואי דידי ככלי שרת דמו נעיל בחפניו ונמחה למחטה עילוייה וכי מטי ההם ירפה קלת דידי זו מוז ויחיה
לקטורת ליפול על הרצפה והמחטה תשאר עדיין דידי ולישקלה למחטה ולוחצה אחרת ואדך יגביה הקטורת מן הקרקע ויתננה על
הגחלים כיון דידי ככלי שרת דמו וז"ל אפילו את"ל דידי ככלי שרת דמו ולא מיפסיל אי נפלה אחרת ואספה מכל מקום לאו אורח
אחרת לעשות כן לבחילה בכל שנה ושנה השתא לפני מלך ד"ו אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקדש"ה עכ"ל:
ב) י"ף מ"א מ"א מחתם. פירש"י ומנחה מתפגלת בקמיא דילפא דהיקשא מנחת התורה לעולה ולמנחה וגו' דהוקשה לשלמים שמפגלין
ומתפגלין ותימה לי והאלמרינן בפרק אחר (זכמים דף מט:) דדבר הלמד דהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש בקדשים ונ"ל
לפרש דפשיטא ליה דשייך בה פיגול בהליכתה ובהקטרתה מ"ד במנחה הקטרה מפגלת הקטרה בפרק הקומץ וזוטא (מנחות דף י.)
כיון דכל בני עבודת דמו לגמרי לעבודת המנחה ואע"י דלא איתקש לשלמים לא כתב במר קרא דוחלת התורה ביום לוואו את בני
ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ו) ודרשין מיניה זה כבוד מעשר ופסח וכל מידי דשייך ביה הקרבה והקטרה עד שאני מרצה לוג שמן
של מזווע דמוכח בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כה.) דצענין לשמו ושאל הרב רבי יוס טוב הקדוש את ריב"ז"א מנלן והשיב לו מבזים
לוואו להקריב את קרבניהם נפקא דליהו נמי איקרי קרבן כדכתיב (ויקרא י) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן ודרשין בפרק בית
שמיא (זכמים דף מד:) כל קרבנס (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מזווע כ"ש קטורת דליה גופה קריבה לאשים וכתב זה לשון
הקטרה ולא מיעבד ליה הכא אלא אי חשיבא חפניה עבודה כמו קמיא דבקמיא פשיטא לן דהיא עבודה ומפגלין זה כמו שחטה
בזבח שהשחטה היא מפרשת חלק גבוה הדם מחלק הדיוט כך קמיא מפרשת הקומץ מן המותר אכל בחפניה לא שייך למימר הכי
דלפניה מה שנאמר מחמתה הוא חלק גבוה ובעם אחרת מקריב אותה אכל מספקא ליה אי גמר מלך מלך וחשיבא כמו קמיא ליה לא
ופשיט רב שמי דרש"י דהיא פסלה בה לינה פסלה בה מחשבה (כלל) עבודה שהוקיע לה הכבוד ואם כן בחפניה נמי פסלה זה מחשבה:
מדפשיט בה טבול יום פסלה בה לינה. תימה האמר בפ"ק דשעויות (דף יב:) נמנה למחשבת נפסלת בטבול יום ואפילו הכי לא פסלה
זה לינה שהרי היו משהין אותה כל השנה כולה ו"ל הושר פסולה דפסיל זה טבול יום אינו אלא מדרבנן ולהכי לא פסלה
זה לינה אלא ההיא דהכא מדאורייתא כמו שאפרש הקשה רש"י אמאי מייתי מדיוקא מדפסיל זה טבול יום פסל זה לינה לייתי
ממנחתין דפ"כ דמיעיל (דף י.) דקמיני בהדיא הקומץ והלבושה והקטרת מנחת כהנים ומנחת כהן משום ומנחת נסכים מועלין בזה
משהוקדשו קדשו בכלי הושרו ליפסל בטבול יום ובמחשבה כפריה וכו' ולינה והכא דמיק לאיתויי קסא ס"ד מטבול יום:

הוציא לו פרק חמישי יומא

מח.

עין משפט
נר מצוה

ז א ב מ"י פ"ח מל' פסול
מוקדשין ה' כה:
ז א מ"י פ"ד מהלכות עבודת
יו"כ ב' א:
ז מ"י פ"ח מהלכות פסול
מוקדשין הלכה ה:
א ה שם הלכה ט:
יא ו מ"י פ"ד מהלכות
מעשה הקרנות הלכה
ח:
יב ז מ"י פ"ח מהלכות
עבודת יום הכפורים
הלכה כ:
ז מ"י פ"ח מהלכות טומאת
חולין הלכה ט:
יג ח מ"י פ"ח מהלכות עבודת
יו"כ ב' הלכה ח:

מוסף רש"י

דבקה לקומץ. נשעת
קדושו ככלל, בדופניה
דמנא. מבזים (מנחות יא.).
בארעיתיה דמנא. כגון
שהיה לכלי בית קיבול
מאחוריו כמו שם קטנות
(שם) ולי נראה מארעיתא
דמנא שהפך הכלי ודבקה
לקומץ דארעיתא דמנא ממוכו
(שם) וכן שם שרש"י ב"ח.
נשפך הדם על הרצפה.
מנוחל דממה של נתקבל
בכלי (זכמים ה.) דם מהפר
יקבלנו. שם נשפך מן
הזולת על הרצפה ואספו
פסול שהיה לא נתקבל מהפר
(שם). דא סלקא דעתך.
דהאי מ"ס דכתיבא נמס
דרשין ליה דכתיב, דמשמע
מקלף הדם יקבל (שם).
גורעין. אות מתיבה זו,
ומוסיפין. אותה על חתבתה
והוסיף (שם). דא סלקא דעתך.
עקביא. עבודת (פסחים יט.).
רישא קמי העיר ריש על
אשר טמאת שנגע טמא
במקומו כפי את טע' (והנהיגה
בג.) והלבושה והגחלים.
אע"י דלא חולין נטוה מיבת
הקדש משרתן ומשויה להו
אולל (פסחים ונהיגה שם).

רבינו הגנאל

דבקה לקומץ בדופניה דמנא
או בארעיתיה מהו, ועלו
בתקין. תניא מלא חפניו לא
מחוקות ולא גדרשות (ולא)
[אלא] טפופות. תנן ההם
נשפך הדם מבית הצואר של
פר על הרצפה ואספו פסול
כו'. מנא לן דהתן רבנן ולקח
מדם הפר, (ו)מדם הנפש ולא
מדם העור כו'. ואסיקא מדם
הפר קרי ביה דם מהפר,
כלומר מדם שכתוב בפסוק
קח המ"ס ממנו ונשאר דם
מפורשת אחרת על הפר שנמנא
הפסוק דם מהפר. קסבר
גורעין המ"ס ומוסיפין אותו
על הפר ודרשין אותו דם
מהפר. והוה שאמר רב יהודה
השוחט צריך לקבל כל
דם הפר מהפר. ואם קיבל
דם הפר בכלי וישפך על
הכלי ואספו כשר כי הכלי
קדושו ככו. וזה שמורה
מפורשת בשחיטת קדשים
פרק שני. מתפורה הקדושה
ממלא חפניו מהו תיקו.
ומיעבד לן חישב בחפניה
קטורת להקטיר למחר מהו,
יליף מלא [מלא] מקומין,
מה קומץ פסל בה מחשבה,
דמתן בחתולת מנחת הקומץ
את המנחה להקטיר קומצה
למחר פיגול ויחייבין עליו,
הכא קטורת נמי פסלה בה

מחשבה. וכן המחשב בחתייה גחלי המחטה מהו, ופשיטין לה מיהא דתנן בעריות פרק (י"ח) הוסיף ר' עקיבא הסולת
הקטורת והלבושה והגחלים שאם טבול יום במקצתן פסל את כולן, ומדפסיל בהו טבול יום פסיל בהו נמי לינה,
ומדפסילה בהו לינה פסלה בהו נמי מחשבה.

בעי רב פפא דבקה לקומץ בדופניה דמנא וכו'. צתר הכי גרס
נני מר בר רב אשי אפכיה למנא ודבקה לקומץ דארעיתיה
דמנא מאי הנחה בתוכו צענין והא איכא או דילמא כתיקונו צענין
והא ליכא תיקו וצרכו ספרים ליתא לנעיל דמר בר רב אשי אכל
בפרק קמא דמנחות (דף יב.) איתא
בכל הספרים וכוין דמייתי לכולה
מילתא דהתם הכא אנב גרר' נראה
דגרסינן נמי לנעיל דמר בר רב אשי
ותימה לו דצפרק המנחה מקדש
(זכמים דף פח.) אמר שמואל כל
שרת אין מקדש אלא צפנים ופרכ'
למעוטי חקק מושבו מנחון ושמה יש
לומר דהוא היה מפרש כאן שהיפך
הכלי כי כיתונא ונעשה תוכו כרו וצרו
מוכו שפיר מקדש ורש"י פי' שם אלא
צפנים עבודה וקשה דהוא ליה למימר
צדוק דמתן ההם:

גורעין ומוסיפין ודורשין. לא
שייך למיפרק סבינא
חריפא דמפסקא לקראי כדפרין צפ'
יש נוחלין (ב"ב דף ק"א:) דהתם [נמין]
נסבז וי"ו דונחלתו ולמ"ד לנשאר
ועשה מיצה צפני ענניה. צפ"כ
דזכמים (דף כה.) גרס אמר רב
יהודה אמר שמואל שוחט צריך
שיגביה סכין לנעילה שנאמר ולקח
מדם הפר ולא מדם הפר רב רב אשי
ותימה דמעטינן דם הסכין כל שכן
שעל הרצפה וי"ל דילמא דם הסכין
גרע טפי שנתקבל בפסול דלאיתוי
במנחה לא כלל כשר ואם כלל מוז'
לחומת העורה איכא למחן דלמר
פסולה צפ"ק דמנחות (דף ט.) אי נמי
אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין
ודורשין ה"א דמדם הפר רב רב אשי
אחא למעוטי שעל הרצפה אכל דסכין
שפיר דמי הא דלא מיעבד לן הכא
אין לי אלא קדשי קדשים קדשים
קלים מינין דקא מיעבד בפרק שני
דזכמים (דף כה:) גבי הלורס אחון
הפר ואמר כן קיבל דמו פסול
שנאמר הפר שהיה כזר דכיון דגלי
בחד מינייהו דה"ה קדשים קלים הכי

בחד מינייהו דה"ה קדשים קלים הכי
לפני ולפנים בכך ולא מייתי ליה בחפניו
ותימה לי והאלמרינן בפרק אחר (זכמים דף מט:) דדבר הלמד דהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש בקדשים ונ"ל
לפרש דפשיטא ליה דשייך בה פיגול בהליכתה ובהקטרתה מ"ד במנחה הקטרה מפגלת הקטרה בפרק הקומץ וזוטא (מנחות דף י.)
כיון דכל בני עבודת דמו לגמרי לעבודת המנחה ואע"י דלא איתקש לשלמים לא כתב במר קרא דוחלת התורה ביום לוואו את בני
ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ו) ודרשין מיניה זה כבוד מעשר ופסח וכל מידי דשייך ביה הקרבה והקטרה עד שאני מרצה לוג שמן
של מזווע דמוכח בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כה.) דצענין לשמו ושאל הרב רבי יוס טוב הקדוש את ריב"ז"א מנלן והשיב לו מבזים
לוואו להקריב את קרבניהם נפקא דליהו נמי איקרי קרבן כדכתיב (ויקרא י) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן ודרשין בפרק בית
שמיא (זכמים דף מד:) כל קרבנס (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מזווע כ"ש קטורת דליה גופה קריבה לאשים וכתב זה לשון
הקטרה ולא מיעבד ליה הכא אלא אי חשיבא חפניה עבודה כמו קמיא דבקמיא פשיטא לן דהיא עבודה ומפגלין זה כמו שחטה
בזבח שהשחטה היא מפרשת חלק גבוה הדם מחלק הדיוט כך קמיא מפרשת הקומץ מן המותר אכל בחפניה לא שייך למימר הכי
דלפניה מה שנאמר מחמתה הוא חלק גבוה ובעם אחרת מקריב אותה אכל מספקא ליה אי גמר מלך מלך וחשיבא כמו קמיא ליה לא
ופשיט רב שמי דרש"י דהיא פסלה בה לינה פסלה בה מחשבה (כלל) עבודה שהוקיע לה הכבוד ואם כן בחפניה נמי פסלה זה מחשבה:
מדפשיט בה טבול יום פסלה בה לינה. תימה האמר בפ"ק דשעויות (דף יב:) נמנה למחשבת נפסלת בטבול יום ואפילו הכי לא פסלה
זה לינה שהרי היו משהין אותה כל השנה כולה ו"ל הושר פסולה דפסיל זה טבול יום אינו אלא מדרבנן ולהכי לא פסלה
זה לינה אלא ההיא דהכא מדאורייתא כמו שאפרש הקשה רש"י אמאי מייתי מדיוקא מדפסיל זה טבול יום פסל זה לינה לייתי
ממנחתין דפ"כ דמיעיל (דף י.) דקמיני בהדיא הקומץ והלבושה והקטרת מנחת כהנים ומנחת כהן משום ומנחת נסכים מועלין בזה
משהוקדשו קדשו בכלי הושרו ליפסל בטבול יום ובמחשבה כפריה וכו' ולינה והכא דמיק לאיתויי קסא ס"ד מטבול יום:

דאיידי

דהיא דמיעיל איכא לאחזוקי מדרבנן, וריב"א פיר' דלכא לא צעי לאיתויי משום דמיירי בקטורת של כל השנה מדקמיני ההם קדשו
בכלי לכן פסלה בה לינה לפי שמתקדשת בכלי שרת, אכל כל דהכא מיירי בקטורת של יום הכפורים דעיקרה אינה בכלי אלא משום דלא
אפשר דלאיתויי לעיל וכן כן כל שרת לקדשה, לא הוה אמרינן דמפסל כלניה, ועוד דומיא דגחלים דמיירי בגחלים של יו"כ דמשמע
ביושרתו [מנינה] (ע"ל [מנ.]) א] קשה קמת דמשמע דחפני קדשי כמו כלי שרת, ועוד דסוף סוף טמנה בכך
שואו כלי שרת. מדפשיט טבול יום פסלה נמי לינה. קשה לרבינו הרי קטרת נוספת בטבול יום משנתה נמנחתה דלאיתויי יום
יוס וכו' מוקדשין היא דמיעיל לפירוט רבני דמדרבנן. והא דקמיני ויחייבין עליון משום טמא כו' אינו מכת מרדות מדרבנן דלאיתויי צפ"כ דכתיבות ויג, א] אכל חולין טמאין ושהם משקין טמאין כו' עד ונכנס למקדש חייב ויחייב מדרבנן דפסול גויה דרבנן דלאיתויי
לקמן פסוקי תהלה ופ, א] אכל הכא מיירי בדאורייתא מדפסיל טבול יום ע"י צירוף דמדרבנן לא מתפגלין פסול ע"י צירוף. מיהו תימה אמאי לא פשט דפסלה ביה מחשבת דמתנן ההם כסופא ושחין לו מתירין חייבין עליו משום טמא וטמא ויפסולין לו, ולמה לו טעמא לפי
אין לו מתירין ויפסול לו כל שחיה בה לא מחשבה אפילו ליפסל, אלא ש"מ דשיבא ביה מחשבה פסול. מיהו וי"ל דלא איתקש לאי שחיה ביה מחשבה (אחריתא) [אחריתא] ויחייבין [אחריתא] דלא צריך ההם, וי"ל אין עושין כן בעל מטהש בקטרת ואלא

אין על מנחת החיטין כשלימים, וי"ל דפסול מיהא הו' [ומדרבנן] ריש לפסול מק"י דפ"ק זכמים וי, א]. ובראשית פסלה נמי מחשבה. וא"ת (מדלאיתויי) והא אמרינן בנזכרים פרק טבול יום [קד, א] לינה מהו שמועיל בפרים השערים השערים (פסחים א)